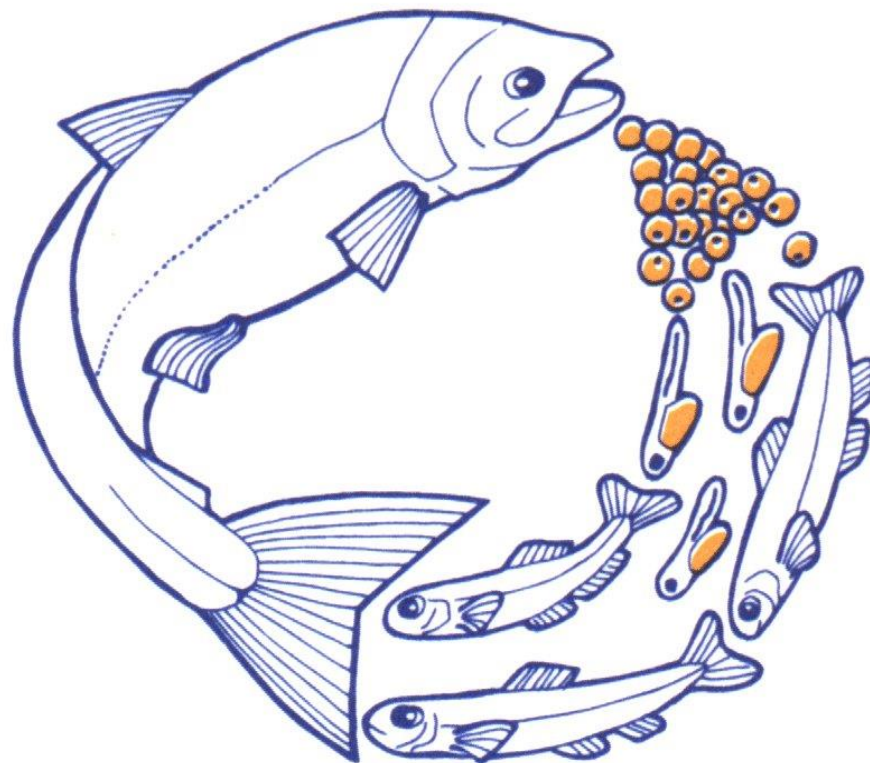

DCV

Danmarks Center for Vildlaks

Aktivitetsrapport
2023

Danmarks Center for Vildlaks
Aktivitetsrapport
2023

Forord

Denne aktivitetsrapport er ment som information om Danmarks Center for Vildlaks (DCV) forskellige aktiviteter, samt som afrapportering til myndighederne i forbindelse med tilladelser opnået i 2023 eller tidligere. Den beskriver mængden af laks og ørreder, der er sat ud, udsætningsvandløbene, indfangning og afstrygning af moderfisk samt beholdningen af fisk til udsætning. Desuden er der en kort beskrivelse af de øvrige aktiviteter som DCV har beskæftiget sig med i 2023. Yderligere information kan fås ved at rette henvendelse til Danmarks Center for Vildlaks på dcv@vildlaks.dk eller telefon: 86 44 72 98. Generelle informationer om DCV kan ses på vores hjemmeside vildlaks.dk.

Udover produktion af udsætningsfisk udfører DCV også rådgivnings- og konsulentopgaver, f.eks. projektering af vandløbsrestaurering, effektundersøgelser, bestandsundersøgelser m.m. DCV deltager også i forskellige fiskeribiologiske undersøgelser, samt forsøgsopdræt, hovedsageligt i samarbejde med DTU-Aqua. Laksens Hus er et formidlingscenter ved Skjern Å, der primært henvender sig til lystfiskere og andre naturinteresserede. Udover information om fiskeriet og salg af fiskekort mm. formidler Laksens Hus den nyeste viden om ophjælpningsarbejdet og de vilde bestande af laksefisk i Skjern Å. Laksens Hus drives med støtte fra Lystfiskere, bredejere og kommuner.

I 2023 fik vi monteret solceller på taget af produktionshallen i Skjern. Solcellerne skal hjælpe os med at nedbringe vores forholdsvis store elregning, og ikke mindst gøre vores produktion af udsætningsfisk mere bæredygtig. En sådan investering havde ikke været mulig uden de mange bidrag fra fonde, private og ikke mindst Skjern Å Sammenslutningen.

Tak til sponsorer og bidragsydere, foruden DCV ikke ville være i stand til at arbejde for ophjælpning af de danske bestande af laksefisk.

Indholdsfortegnelse

1. Udsætninger	3
1.1 Udsætninger i danske vandløb	3
1.2 Eksport til Tyskland	4
2. Indfangning og afstrygning af moderfisk	4
2.1 Gudenåen	4
2.2 Skjern Å	6
2.3 Varde Å	7
2.4 Kongeå, Brede Å og Vidå	8
2.5 Afstrygning af genbank	11
3. Beholdning af fisk	11
3.1 DCV-Randers	11
3.2 DCV-Skjern	11
4. Vandløbsrådgivning, konsulentopgaver og formidling	12
5. Personale	13

1. Udsætninger

1.1 Udsætninger i danske vandløb

Der blev i 2023 udsat 142.150 stk. 1-års laksesmolt, 111.040 stk. 1-år lakseungfisk og 90.000 stk. ½-års lakseungfisk i Gudenåen nedstrøms Tangeværket, og i Skjern Å blev der udsat 17.000 stk. 1-års lakseungfisk og 174.950 stk. ½-års ungfisk. Alle udsætninger i Danmark er vist i tabel 1.

Tabel 1. Udsætninger af laks i danske vandløb 2023. F = fedtfinnen afklippet.

Afd.	Type	Vandløb	Mærket	Antal
Randers	1-års smolt	Gudenå	Nej	142.150
Randers	1-års ungfisk	Gudenå	Nej	111.040
Skjern	½-års ungfisk	Gudenå	Nej	90.000
Skjern	1-års ungfisk	Skjern Å	F	17.000
Skjern	½-års ungfisk	Skjern Å	F	174.950
Randers	½-års ungfisk	Varde Å	F	60.670
Skjern	½-års ungfisk	Varde Å	F	10.000
Skjern	½-års ungfisk	Sneum Å	Nej	33.670
Randers	½-års ungfisk	Konge Å	F	36.370
Skjern	½-års ungfisk	Brede Å	Nej	26.600
Skjern	½-års ungfisk	Vidå	Nej	35.700

Udsætningslaksene til Skjern Å, Varde Å og Kongeåen blev mærket med et finneklipe (fedtfinnen) for senere at kunne skelne vilde laks fra udsatte laks.

DCV har etableret et samarbejde med kommunerne langs Skjern Å, Skjern Å Sammenslutningen, Naturstyrelsen og Fiskeplejen for at redde og genophjælpe bestandene af ørreder i Skjern Å Systemet. Udover at sætte fokus på forskellige problematikker i hav, fjord og å, betyder samarbejdet en genoptagelse af udsætninger af ørred-ungfisk i Skjern Å efter en revideret udsætningsplan. I løbet af 2023 er der i alt udsat 25.700 stk. ørredyngel, 11.145 stk. 1-års og 77.000 stk. ½-års ørreder. Ørredudsætningerne er vist i tabel 2.

Tabel 2. ørredudsætninger fra DCV-Skjern 2023.

Type	Vandløb	Antal
1-års	Skjern Å	11.145
Yngel	Skjern Å	25.700
½-års	Skjern Å	77.000

1.2 Eksport til Tyskland

Leveringer af lakseæg, -yngel og -ungfisk fra DCV til udsætninger i tyske vandløb i 2023 er vist i tabel 3.

Tabel 3. Antal lakseungfisk og -æg leveret til udsætning eller videreopdræt i Tyskland i 2023. Lagan er laks hvis genetik stammer fra den vestsvenske elv med samme navn. Dansk er laks af dansk afstamning produceret på overskudsmateriale fra Gudenåen og Skjern Å.

Type	Stamme	Antal	Vandsystem
Øjenæg	Lagan	460.250	Elben
Øjenæg	Dansk	18.000	Weser
Øjenæg	Dansk	108.000	Rhinen
Yngel	Dansk	3.000	Weser
1-års smolt	Lagan	9.000	Elben
1-års smolt	Dansk	10.460	Elben
1-års smolt	Dansk	10.370	Ems
1-års smolt	Dansk	6.000	Weser
1-års smolt	Dansk	1.520	Treene
1-års ungfisk	Dansk	6.360	Weser
1-års ungfisk	Dansk	4.700	Ems
½-års	Dansk	21.000	Weser
½-års	Dansk	75.130	Elben
Grønæg	Lagan	50.000	Elben

Der blev i alt eksporteret 50.000 stk. grønæg, 586.250 stk. øjenæg, 3.000 stk. yngel, 96.130 stk. ½-års laks, 11.060 stk. 1-års ungfisk og 37.350 stk. 1-års smolt til tyske vandløb i 2023. Af de 75.130 ½-års laks, der blev leveret til udsætning i Elben-systemet, blev de 48.170 mærket med et fedtfinneklip, og udsat i tilløbet Stepenitz. Desuden blev 20.820 mærket med bortklipning af højre bugfinne og udsat i tilløbet Nuthe, ligeledes i Elben-systemet.

2. Indfangning og afstrygning af moderfisk

2.1 Gudenåen

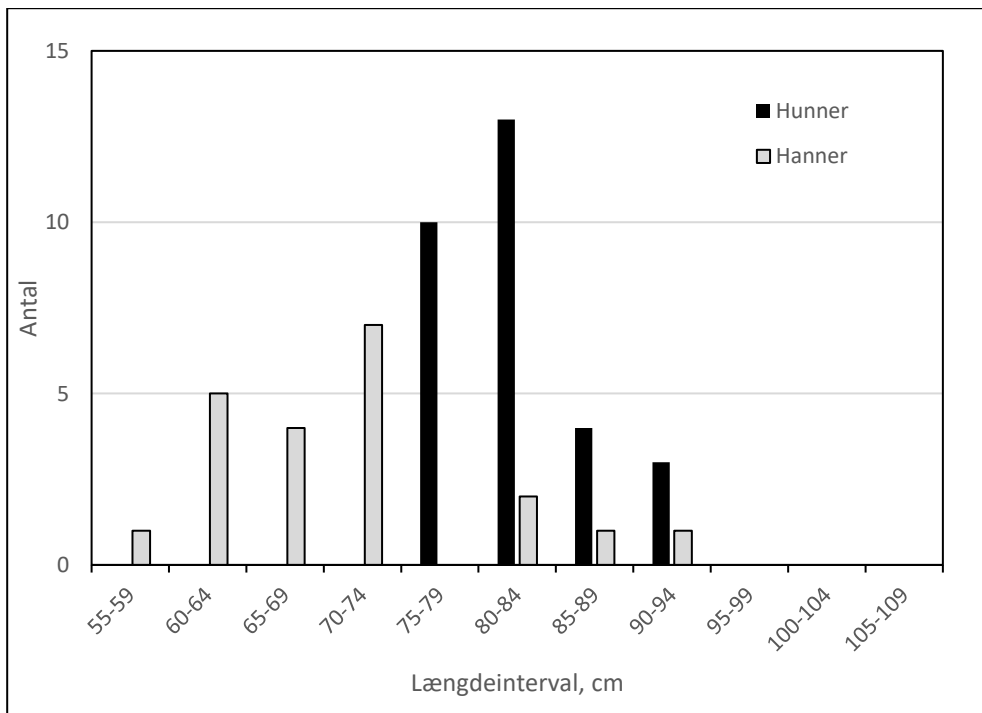
Som i de tidligere år, foregik elfiskeriet efter laksemoderfisk i samarbejde med Bjerringbro og Omegns Sportsfiskerforening, Langå Sportsfiskerforening, Randers Sportsfiskerklub og Gudenåens Ørredfond.

Elfiskeriet fandt sted den 21., 23. og 28. november mellem Tangeværket og Ulstrup. Fangsterne er vist i tabel 4.

Tabel 4. Samlet fangst ved elfiskeri i Gudenåen i 2023. Vandstanden ved Bjerringbro er angivet i meter over dansk normal nul efter data på vandportalen.dk.

Dato	Strækning	Vandtemp., °C	Vandstand, m	Laks	Havørreder obs.
21. nov.	Bjerringbro – Ulstrup	6,1	4,58	6	1
23. nov.	Tangeværket - Bjerringbro	6,8	4,56	17	2
28. nov.	Tangeværket - Kællinghøl	3,8	4,50	28	7

Der blev i alt fanget 51 laks – fordelt på 30 hunner og 21 hanner. Der blev observeret 10 havørreder. Den gennemsnitlige længde for laksehunner og -hanner var henholdsvis 81,3 cm og 69,5 cm. Laksenes længdefordeling er vist på figur 1.

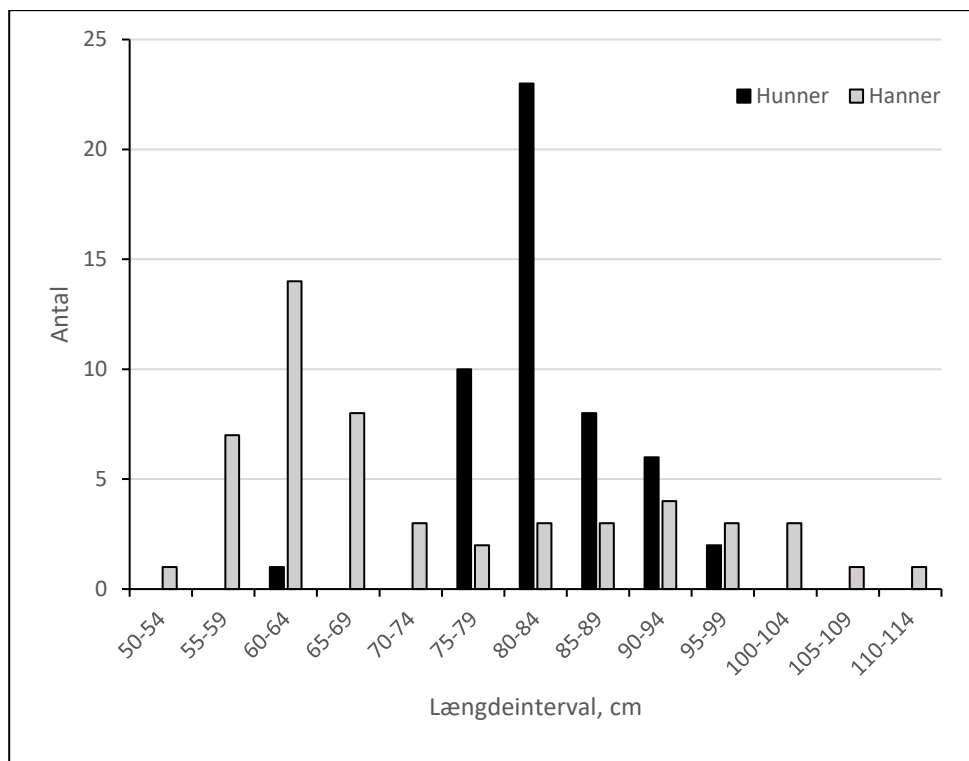

Figur 1. Længdefordeling af 51 laks fanget ved elfiskeri i Gudenåen i 2023.

Ingen laks døde inden afstrykningstidspunktet som var i perioden 6. – 27. december. Udbyttet blev 32,1 liter æg.

2.2 Skjern Å

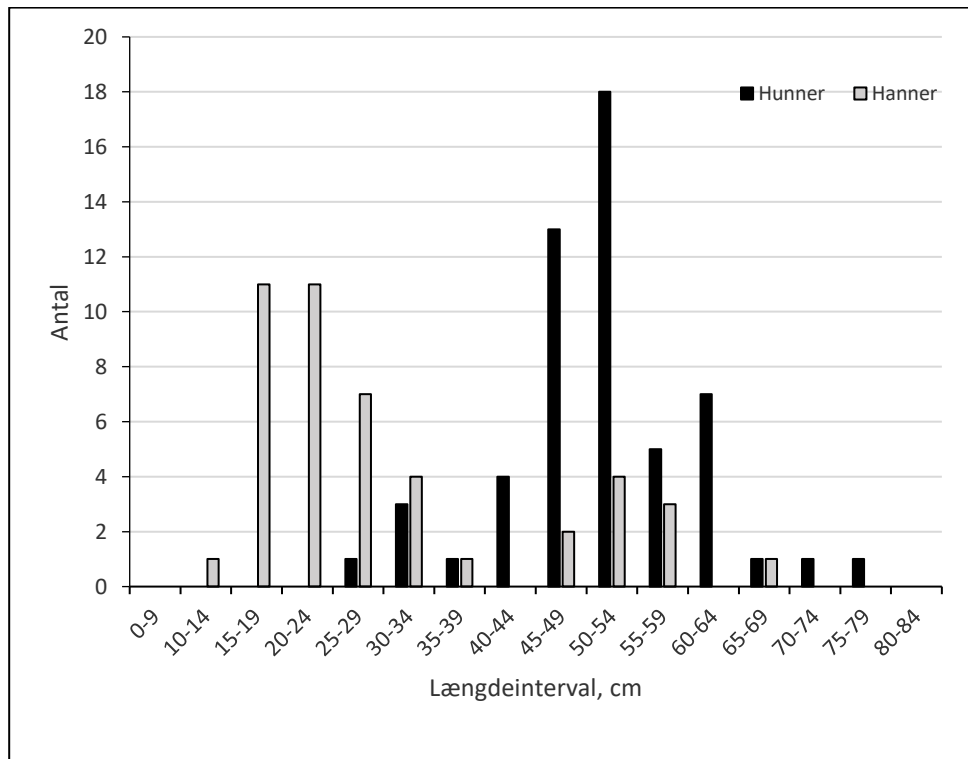
Under el-fiskeriet i Skjern Å blev der fanget og efterfølgende indlagt 103 laks fordelt på 50 hunner og 53 hanner. 39 af de 103 laks var mærket med et fedtfinneklip svarende til 37,9 %, hvilket betyder at de stammer fra udsætninger. Ingen laks døde inden afstrygnings-tidspunktet. Der blev i alt afstrøget og befrugtet 57,9 liter æg. Se tabel 5. Den gennemsnitlige længde for laksehunner og -hanner fra Skjern Å var henholdsvis 83,3 cm og 73,8 cm. Længdefordelingen er vist på figur 2.

Figur 2. Længdefordeling af 103 laks fanget ved elfiskeri i Skjern Å i 2023.

I 2021 indgik DCV en aftale med kommunerne og lystfiskerne langs Skjern Å om et ophjælpningsprojekt for ørrederne i Skjern Å. Baggrunden herfor var at antallet af ørreder igennem de senere år er faldet markant, og der nu er en reel bekymring for at bestanden er alvorlig truet. DCV's opgaver i programmet er at indfange ørredmoderfisk, genoptage produktionen af udsætningsørreder og udsætte forskellige aldersgrupper af ørreder på egnede steder i Skjern Å systemet. I december 2023 og januar 2024 har vi derfor elfasket i Skjern Å systemet for at indfange ørredmoderfisk til projektet. Der blev i alt fanget og efterfølgende indlagt 100 ørreder fordelt på 55

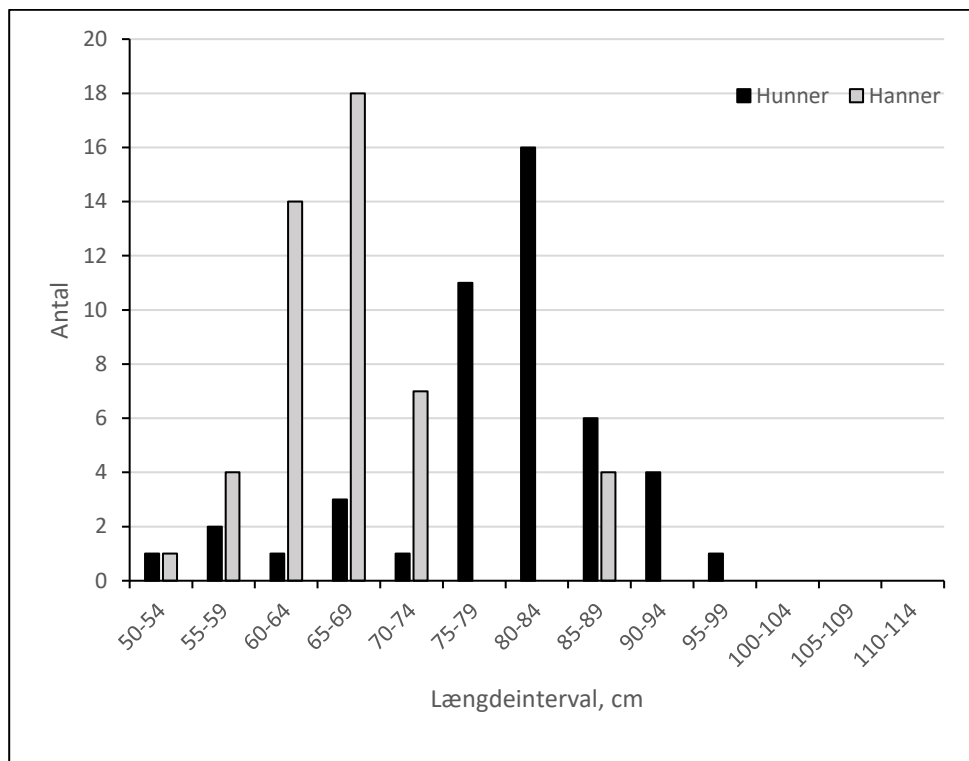
hunner og 45 hanner. Længdefordelingen er vist på figur 3. Afstrøgne fisk og udbyttet af æg er vist i tabel 5.

Figur 3. Længdefordeling af 100 ørreder fanget ved elfiskeri i Skjern Å i 2023/24

2.3 Varde Å

Under el-fiskeriet i Varde Å blev der fanget og efterfølgende indlagt 95 laks fordelt på 47 hunner og 48 hanner. 48 af de 95 laks var mærket med et fedtfinneklip svarende til 50,5 %, hvilket betyder at de stammer fra udsætninger. Ingen laks døde inden afstrygnings-tidspunktet. Der blev i alt afstrøget og befrugtet 57,9 liter æg. Se tabel 5. Den gennemsnitlige længde for laksehunner og -hanner fra Varde Å var henholdsvis 79,2 cm og 66,6 cm. Længdefordelingen er vist på figur 4.

Figur 4. Længdefordeling af 95 laks fanget ved elfiskeri i Varde Å i 2023.

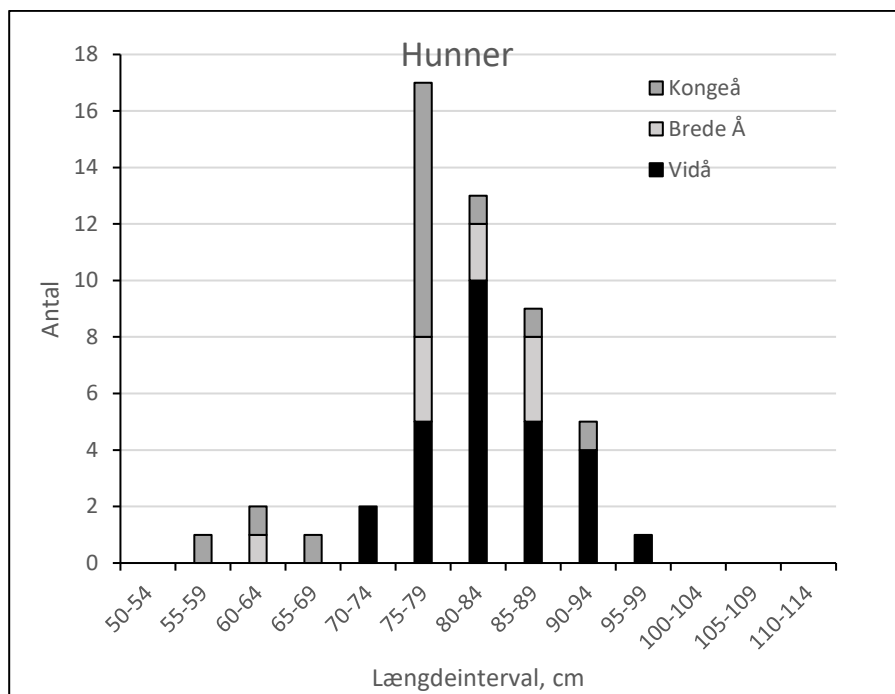
2.4 Kongeå, Brede Å og Vidå

Udsætningerne af unglaks i Ribe Å ophørte med ½-års udsætningerne i 2022. De moderlaks der skal anvendes til produktion af unglaks til udsætningerne i Kongeåen, Brede Å og Vidå, skal fra 2023 derfor også komme fra disse vandløb. Som for Skjern Å og Varde Å er det lystfiskerne der arrangerer og udfører elfiskeriet efter moderlaks. Efter aftale med DTU Aqua og lystfiskerne, indfanges der 15-20 par fra hvert vandløb. I opdrættet holdes laksene fra de tre vandløb ikke adskilt, men betragtes som én laksestamme, som herefter benævnes KBV.

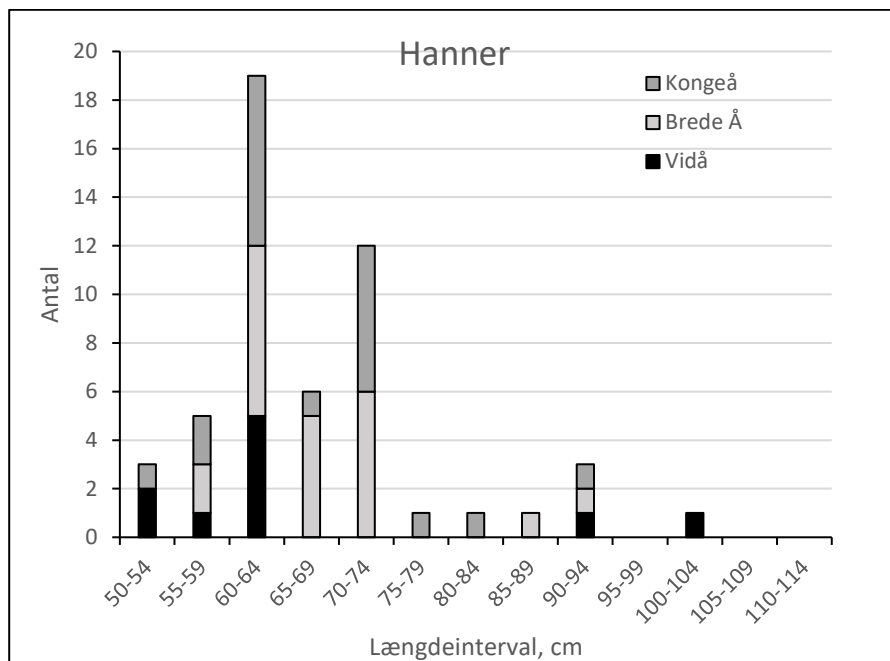
Fra Kongeåen blev der fanget og indlagt 35 laks fordelt på 15 hunner og 20 hanner. 15 af de 35 laks var mærket med et fedtfinneklip, svarende til 42,9%, hvilket betyder de stammer fra udsætninger i Kongeåen efter 2019 eller er fejlvandret fra f.eks. Ribe Å. Ingen laks fra Kongeåen døde inden afstrygnings-tidspunktet. Der blev i alt afstrøget og befrugtet 14,2 liter æg. Se tabel 5. Den gennemsnitlige længde for laksehunner og -hanner fra Kongeåen var henholdsvis 75,5 cm og 67,7 cm. Længdefordelingen er vist på figur 5 og 6.

Fra Brede Å blev der fanget og indlagt 31 laks fordelt på 9 hunner og 22 hanner. 3 af laksene var mærket med fedtfinneklip, svarende til 9,7%. Ingen laks døde inden afstrygningstidspunktet, og der blev i alt afstrøget og befrugtet 8,7 liter æg. Den gennemsnitlige længde for laksehunner og -hanner fra Brede Å var henholdsvis 79,3 cm og 67,2 cm. Længdefordelingen er vist på figur 5 og 6.

Fra Vidå blev der fanget og indlagt 37 laks fordelt på 27 hunner og 10 hanner. Ingen af laksene var mærket med fedtfinneklip. To hunlaks lignede undslupne opdrætslaks, og blev derfor ikke anvendt. Én hunlaks døde inden afstrygningstidspunktet. Der blev i alt afstrøget og befrugtet 23,9 liter æg. Den gennemsnitlige længde for laksehunner og -hanner fra Vidå var henholdsvis 83,1 cm og 66,3 cm. Længdefordelingen er vist på figur 5 og 6.

Figur 5. Længdefordeling af 51 hunlaks fra Kongeå, Brede Å og Vidå.

Figur 6. Længdefordeling af 52 hanlaks fra Kongeå, Brede Å og Vidå.

Tabel 5. Antal laks og ørreder indlagt fra de respektive vandløb Tallet i () er antal døde inden afstrykningstidspunktet, ægudbyttet og antal mærkede laks. *: Fra Vidå blev to hunlaks kasseret pga. mistanke om undslupne opdrætslaks.

Vandløb	Antal hunner	Antal Hanner	Ægvøl., l.	Antal mærkede	Andel mærk.
Gudenå	30 (0)	21 (0)	32,1	0	0
Skjern Å	50 (0)	53 (0)	57,9	39	0,38
Skjern Å ørreder	55 (0)	45 (0)	13,1	0	0
Varde Å	47 (0)	48 (0)	46,3	48	0,51
Kongeå	15 (0)	20 (0)	14,2	15	0,43
Brede Å	9 (0)	22 (0)	8,7	3	0,10
Vidå	27 (3)*	10 (0)	23,9	0	0
Sum KBV	51	52	46,8		

Der blev udtaget vævsprøver fra en delprøve af de afstrøgne hunlaks til veterinære test for anmeldeligt fiske sygdomme. Alle prøverne blev fundet fri herfor.

2.5 Afstrygning af genbank

Genbanken er laks, hvis genetik stammer fra den vestsvenske elv Lagan. Æggene fra disse moderfisk opfylder et behov fra tyske samarbejdspartnere, der arbejder med vestsvenske stammer i Elben og Rhinen. Der blev i alt afstrøget 128 liter æg til salg som øjenæg i 2024.

3. Beholdning af fisk

3.1 DCV-Randers

Beholdningen af laks og ørreder per 31. december 2023 hos DCV-Randers fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Beholdning af laks hos DCV-Randers per 31. december 2023.

Art/Oprindelse	Avlsfisk (genbank)	Ungfisk (til udsætning)
Laks/dansk	535	189.987
Laks/svensk	393	0
Ørreder/Skjern Å	206	31.669
I alt	1.134	221.656

Antallet af ungfisk opfylder efterspørgslen til udsætning.

3.2 DCV-Skjern

Fra 2020 foretages alle lakseudsætninger fra DCV-Skjern som ½-års udsætninger om efteråret, derfor var der ingen beholdning af ungfisk ved årsskiftet.

4. Vandløbsrådgivning, konsulentopgaver og formidling

I 2023 var DCV rådgiver og projektleder på et stort gydeopvækstareal og en række biotops forbedrende tiltag i nedre Gudenå, som forventes udført i de kommende år. Desuden udførte vi vandløbsopgaver bestående af bl.a. fiskeundersøgelser, biomanipulation, udplantning af vandplanter, Screening af vandløb og gydebanks og effektundersøgelser i en række forskellige vandløb. Her skal nævnes en undersøgelse af lakseæg og -yngels overlevelse i Surbæk (et tilløb til Vidå) for Aabenraa Kommune, screening af Skjern Å for egnede steder til etablering af gydestryg og standpladser for en privat lodsejer, projektledelse og udførelse af to gydebanks i Rind Å samt projektledelse på renovering af gydebanks i Skjern Å for Naturstyrelsen. Desuden bistod vi med screening af en strækning af Omme Å for undslupne regnbueørreder.

Informations- og videnscentret Laksens Hus er et resultat af en vækstpuljebevilling fra Ringkøbing Skjern Kommune og Herning Kommune til Danmarks Center for Vildlaks i 2016. Laksens Hus ved Skjern Å åbnede til fiskesæsonens start den 16. april 2017. Som et informations- og videnscenter servicerer Laksens Hus lystfiskere og andre interesserede med bl.a. nyeste viden om fiskeriet og lakse- og ørredbestandenes udvikling, salg af fiskekort mm., guideservice og demonstration af grej. Også i 2023 har aktiviteterne været mange med bl.a. arrangementer målrettet lystfiskere, journalister og erhvervslivet. Der er blandt laksefiskere en stor opmærksomhed omkring Laksens Hus og de aktiviteter der udgår herfra. Selvom laksefangsterne i Skjern Å ikke var på højde med de tidligere år, var der god aktivitet i og omkring Laksens Hus, og i alt 4620 heraf mange udlændinge, besøgte Laksens Hus.

Hvert år formidler vi DCVs arbejde ved et åbent hus-arrangement den første søndag i december. Her inviteres alle interesserede med på en tur langs Skjern Å for at overvære el-fiskeriet efter moderlaks og efterfølgende indlægning på anlægget. Også i 2023 var dette arrangement velbesøgt.

5. Personale

Det faste personale bestod i 2023 af:

Gert Holdensgaard, administrerende direktør.

Søren T. Thomassen, souschef.

Søren Larsen, afdelingsleder i Skjern.

Marc Skovby, fiske- og formidlingsassistent i Skjern.

Janus Lysdal, fiskemester, Randers.

John Andersen, produktionsmedarbejder, Randers.

Martin Skelmosé, produktionsmedarbejder, Skjern.

Timon Thimme, fiskeassistent, Skjern (fratrådt 31. december 2023).

Kenny Frost, formidlingskoordinator, Skjern.

Lene Carlsen, bogholder deltid, Randers.

Philip Brun Pedersen, fiskeassistent, Randers (fratrådt 31. maj 2023).

Lars Drescher, medhjælp deltid, Randers (15. august 2023).